

Virsraksts: Iepriekšējā lietotāja parāds par dabasgāzi nevar būt šķērslis līguma slēgšanai ar jauno lietotāju

Tēze: No likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta izriet, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam ir pienākums nodrošināt sabiedriskos pakalpojumus, ja vien nepastāv normā paredzētie šķēršļi, tostarp finansiālās iespējas. Iepriekšējam lietotāja nenokārtotās saistības par dabasgāzes piegādi neiekļaujas likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmās daļas tvērumā un nevar kalpot par šķērslī dabasgāzes piegādes līguma noslēgšanai. Dabasgāzes piegādes līgumu nenoslēgšana ar jauno nekustamo īpašumu īpašnieku, valdītāju vai lietotāju nav viens no likumā noteiktajiem instrumentiem, kā nodrošināt parāda piedziņu. Ja šā iemesla dēļ tiek kavētas citu personu tiesības saņemt sabiedriskos pakalpojumus, šāda rīcība ir prettiesiska.

Tēze: Ministru kabineta 2008.gada 16.decembra noteikumu Nr. 1048 «Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi» 86.punktā paredzētās tiesības dabasgāzes padevi atjaunot pēc tam, kad māsasaimniecības lietotājs ir pilnībā samaksājis par patērēto dabasgāzi un nokavējuma procentus, kā arī sedzis sistēmas operatora aprēķinātos dabasgāzes padeves pārtraukšanas un atjaunošanas izdevumus piemērojamas gadījumā, ja dabasgāzes lietotājs nav mainījies. Proti, jaunais objekta īpašnieks neatbild par saistībām, kas izriet no dabasgāzes piegādātāja līguma ar iepriekšējo lietotāju, un tam nav jācieš dabasgāzes padeves pārtraukšanas sekas.

Tēze: Dabasgāzes piegādes līgums pēc savas būtības ir civiltiesisks darījums, kaut arī tā noslēgšanu veicina likumā „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” noteikts tiesisks pienākums sniegt sabiedrisko pakalpojumu. Piegādātājs līgumu vienpusēji var izbeigt, ja lietotājs nepilda līguma nosacījumus, vai ir zaudējis gazificētā objekta īpašuma/īres tiesības. Tomēr pakalpojumu sniedzēja privātā griba nevar prevalēt pār likumā „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” noteikto pienākumu sniegt sabiedrisko pakalpojumu pēc personas pamatota pieprasījuma, likumā noteiktais pienākums ierobežo šo gribas izpausmi.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
2013.gada 6.novembra
SPRIEDUMS
Lieta Nr.A43014411
SKA-676/2013**

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore L.Slica
senatore V.Krūmiņa
senatore D.Mita

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „NIF Dzīvojamie īpašumi” pieteikumu par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas

komisijas 2011.gada 11.jūlija lēmuma Nr. 1-2.21/3047 atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas un AS „Latvijas Gāze” kasācijas sūdzībām par Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 4.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA „NIF Dzīvojamie īpašumi” ieguva īpašumtiesības uz nekustamo īpašumu [adrese], Jelgavā, (turpmāk - objekts), kurā bija atslēgtā dabasgāzes padeve sakarā ar to, ka iepriekšējais objekta īpašnieks nebija nokārtojis saistības par dabasgāzes piegādi objektā.

Pieteicēja vērsās pie trešās personas AS „Latvijas Gāze”, lūdzot noslēgt dabasgāzes piegādes līgumu. Trešā persona pieteicējas lūgumu noraidīja, jo tā nav saņēmusi samaksu par objektā iepriekš patērēto dabasgāzi.

Pieteicēja vērsās Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā (turpmāk - Komisija vai atbildētāja), lūdzot uzdot trešajai personai noslēgt līgumu ar pieteicēju par dabasgāzes piegādi objektā.

Ar Komisijas 2011.gada 11.jūlija lēmumu Nr. 1-2.21/3047 pieteicējas lūgums noraidīts.

[2] Pieteicēja iesniegusi pieteikumu Administratīvajā apgabaltiesā par Komisijas lēmuma atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ar Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 4.aprīļa spriedumu pieteikums apmierināts daļēji: atzīts par prettiesisku Komisijas lēmums, bet noraidīts pieteikums daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Apstākļi, ka pieteicēja vairs nav objekta īpašniece, ir pamats noraidīt pieteikumu daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, jo šobrīd vairs nav iespējams uzlikt pienākumu trešajai personai noslēgt līgumu ar pieteicēju par dabasgāzes piegādi objektā. Taču daļā par Komisijas lēmuma atcelšanu pieteikums ir precizējams, lemjot par lēmuma tiesiskumu.

[2.2] No likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta izriet, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam ir pienākums nodrošināt sabiedriskos pakalpojumus, ja vien nepastāv normā paredzētie šķēršļi. Tas izriet arī no sabiedrisko pakalpojumu būtības.

Trešā persona un atbildētāja atteikumu sniegt sabiedrisko pakalpojumu pamatojusi tikai ar vienu apstākli - iepriekšējam objekta īpašniekam ir nenokārtotas saistības par dabasgāzes piegādi. Šis apstāklis neiekļaujas likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmās daļas tvērumā un nevar kalpot par šķērslī dabasgāzes piegādes līguma noslēgšanai.

Pirmkārt, iepriekšējā lietotāja parāda saistības izriet no dabasgāzes piegādes līguma. Tas nedrīkst ietekmēt trešās personas, tostarp uzlikt tām kādus pienākumus vai radīt tiesiskās sekas. Arī Ministru kabineta 2008.gada 16.decembra noteikumi Nr. 1048 «Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi» (turpmāk - noteikumi Nr. 1048) noteic tādas sistēmas operatora un lietotāja pienākumus, kas izriet no savstarpēji noslēgta līguma, kā arī paredz tiesiskās sekas par līguma nepildīšanu tieši lietotājam.

Otrkārt, priekšnoteikums - finansiālās iespējas, kas pieļauj sabiedriskā pakalpojuma nesniegšanu, ir saistāmas ar sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja spēju nodrošināt pakalpojumu konkrētajā vietā. Ja pakalpojuma sniegšanai ir nepieciešami tādi līdzekļi, kādus sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs finansiāli nevar atļauties vai tie nav ekonomiski attaisnojami, tad pakalpojuma sniegšanu var atteikt. Taču konkrētajā gadījumā objekts ir gazificēts, t.i., tā

dabaszgāzes apgādes iekšējā sistēma ir nodota ekspluatācijā un pieslēgta dabaszgāzes apgādes sistēmai. Tas nozīmē, ka nekādi finansiāli ieguldījumi pakalpojuma sniegšanai vairs nav jāveic. Nav skaidra trešās personas un atbildētājas nostāja attiecībā uz to, ka pakalpojuma sniegšana pieteicējai finansiāli ietekmētu trešo personu.

No likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmās daļas neizriet, ka trešajai personai būtu bijušas tiesības atteikt pakalpojuma sniegšanu pieteicējai.

[2.3] Dabaszgāzes piegādes līgums pēc savas būtības ir civiltiesisks darījums, kaut arī tā noslēgšanu veicina likumā „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” noteikts tiesisks pienākums sniegt sabiedrisko pakalpojumu. Piegādātājs līgumu vienpusēji var izbeigt, ja lietotājs nepilda līguma nosacījumus, vai ir zaudējis gazificētā objekta īpašuma/ īres tiesības. Šajā gadījumā ir iestājušies abi priekšnoteikumi līguma izbeigšanai. Pēc šo nosacījumu iestāšanās tikai no trešās personas privāttiesiskas gribas ir atkarīgs, vai tā izbeigs līgumu, vai ne. Proti, tai ir tiesības, bet nav obligāta pienākuma izbeigt līgumu.

Tomēr trešās personas privātā griba nevar prevalēt pār likumā „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” noteikto pienākumu sniegt sabiedrisko pakalpojumu pēc pieteicējas pamatota pieprasījuma (ieteicējas pieprasījums sniegt sabiedrisko pakalpojumu bija pamatots, jo pieteicēja kļuva par objekta īpašnieci), likumā noteiktais pienākums ierobežo šo gribas izpausmi. Līdz ar to, ja iestājas apstākļi, kas norādīti Enerģētikas likuma 42.¹panta 1. daļā, tad atbilstoši normas mērķim iepriekšējais līgums ir jāizbeidz un jāslēdz nākamais līgums.

[2.4] Pretēji trešās personas un atbildētājas argumentiem, pieteicējai nevajadzēja interesēties par to, vai par objektā piegādāto dabaszgāzi ir veikti norēķini un vai nepastāv juridiski šķēršļi dabaszgāzes padeves nodrošināšanai, jo pieteicēja nav atbildīga par iepriekš izveidojušos parādu un šie apstākļi nevar kalpot par juridisku šķērslu līguma par dabaszgāzes piegādi noslēgšanai. Iepriekšējā lietotāja parāda saistības nevar tikt vērtētas kā iegādājamā nekustamā īpašuma „trūkums” Civillikuma 1613.panta izpratnē, jo šis parādsaistības nav uz nekustamo īpašumu guloša nasta vai apgrūtinājums. Parādsaistības ir izveidojušās uz atsevišķa līguma pamata, un par tām ir atbildīgs šī līguma slēdzējs.

[2.5] Parāda piedziņa ir trešās personas rokās un tā īstenojama likumā noteiktajā kārtībā, tādējādi arī sasniedzot likumā „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” un Enerģētikas likumā noteiktos mērķus. Dabaszgāzes piegādes līgumu nenoslēgšana ar jauno nekustamo īpašumu īpašnieku, valdītāju vai lietotāju nav viens no likumā noteiktajiem instrumentiem, kā nodrošināt parāda piedziņu. Ja šā iemesla dēļ tiek kavētas citu personu tiesības saņemt sabiedriskos pakalpojumus, šāda rīcība ir prettiesiska.

[3] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu atbildētāja iesniegusi kasācijas sūdzību, kas pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Tiesa ir pieļāvusi būtisku materiālo tiesību normu pārkāpumu. Nepareizi interpretējot likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmo daļu, tā nonākusi pie nepareiza secinājuma par šajā normā ietvertās ģenerālklausulas „*ja pakalpojumu sniedzēja finansiālās iespējas to pieļauj*” saturu. Tiesību normas gramatiskais saturs paredz pienākumu nodrošināt dabaszgāzes piegādi gadījumā, ja pakalpojumu sniedzējam finansiālās iespējas ir un tās *pieļauj* pakalpojumu sniegšanu. Norma paredz pakalpojumu sniedzēja rīcības brīvību novērtēt, vai attiecīgā pakalpojuma sniegšana noteiktā vietā ir ekonomiski attaisnojama. Vērtējot dabaszgāzes piegādes gazificētam objektam finansiālo iespējamību un ekonomisko attaisnojamību, nav nozīmes tam, tieši kura *persona* ir atbildīga par parāda segšanu, bet gan tam, kāda ir finansiālā iespējamība un ekonomiskā attaisnojamība dabaszgāzes piegādei konkrētā *gazificētā objektā*. Līdz ar to nav nozīmes tiesas vērtējumam, ka iepriekšējā objekta īpašnieka saistības neattiecas uz jauno īpašnieku. Nav nozīmes, kurš vēlas saņemt pakalpojumu konkrētajā objektā, ja pakalpojumu sniedzējam pakalpojuma sniegšana

konkrētajā objektā ir radījusi zaudējumus.

[3.2] Nepareizi interpretējot Enerģētikas likuma 42.¹panta 1. ¹daļas normu, tiesa nonākusi pie nepareiza secinājuma, ka pakalpojumu sniedzējam ir pienākums, nevis tiesības atkāpties no dabasgāzes piegādes līguma.

Veicot atsevišķi Enerģētikas likuma 42.¹panta 1. ¹daļas normas gramatisko interpretāciju, nepaplašinot minētās normas saturu, nav iespējams nonākt pie secinājuma, ka energoapgādes komersantam ir tiesības, kuras tomēr ir pielīdzināmas obligātam pienākumam, jo komersantam šīs tiesības ir obligāti jāizmanto. Nav iedomājama tāda minētās tiesību normas interpretācija, kas nevis vērsta uz lietotāja disciplinēšanu un norēķinu par patērēto dabasgāzi veicināšanu, bet gan uz pienākumu uzlikšanu pakalpojumu sniedzējam. Ne gramatiskās, ne sistēmiskās, ne vēsturiskās, ne arī teleoloģiskās interpretācijas metodes pielietošanas rezultātā nav iespējams nonākt pie tādas Enerģētikas likuma 42.¹panta 1. ¹daļas normas interpretācijas, kāda norādīta spriedumā.

[3.3] Tiesa kļūdaini secinājusi, ka potenciālajam nekustamā īpašuma pircējam nav pienākuma interesēties par parādiem, kas izveidojušies par dabasgāzes piegādi konkrētajā objektā. Ir tikai saprātīgi sagaidīt, ka persona, kas vēlas iegādāties nekustamo īpašumu, no attiecīgā pakalpojumu sniedzēja iepriekš noskaidro, vai dabasgāzes piegāde konkrētajā gazificētajā objektā vispār ir iespējama, bet, ja ir iespējama, tad uz kādiem noteikumiem. Šāda nostāja izriet arī no likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta ceturtnās daļas, kuru tiesa nav piemērojusi.

[3.4] Tiesa nav ievērojusi objektīvās izmeklēšanas, tiesību normu saprātīgas piemērošanas un samērīguma principus.

Tiesa nav vērtējusi, ka trešās personas obligātais pienākums noslēgt dabasgāzes piegādes līgumu ar jauno lietotāju, neskatoties uz parādiem par dabasgāzes piegādi gazificētajā objektā, ietekmēs trešās personas spēju visiem lietotājiem nodrošināt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus. Ņemot vērā, ka dabasgāzes tarifi nav ietvertas izmaksas, kas saistītas ar dabasgāzes lietotāju parādu segšanu no trešās personas gūtajiem ienākumiem, lietotāju parādi samazinātu trešās personas plānotos ienākumus, kā arī daļa no ienākumiem būtu jānovirza uzkrājumu veidošanai, kas, iespējams, liegtu iespēju trešajai personai nodrošināt atbilstošu pakalpojuma rentabilitāti, kā to paredz likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 20.pants.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu arī trešā persona iesniegusi kasācijas sūdzību, kas pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Tiesvedība šajā lietā ir izbeidzama saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Ar likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” administratīvās tiesas kompetence ir ierobežota, divu privātpersonu - pakalpojuma sniedzēja un saņēmēja - savstarpējos strīdus nododot izskatīšanai vispārējās jurisdikcijas tiesai. Administratīvās tiesas jurisdikcija vēl jo vairāk nebūtu attiecināma arī uz Komisijas sniegtajām atbildēm uz iesniegumiem sabiedrisko pakalpojumu saņēmējiem vai potenciālajiem saņēmējiem.

Atbilstoši 2011.gada 14.novembrī spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam tiesai nebija kompetences arī attiecībā uz tādu situāciju izvērtēšanu, kad Komisija ir atteikusies ierosināt strīdu. Izskatāmajā gadījumā nav piemērojams likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” pārejas noteikumu 25.punkts, jo Komisijas sniegtā atbilde nav uzskatāma par lēmumu par strīda izšķiršanu.

[4.2] Tiesas vienīgais uzdevums bija izvērtēt, cik pamatots saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 65.panta ceturto daļu bija Komisijas atteikums ierosināt strīdu un izskatīt to

saskaņā ar likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” VII nodaļu, nevis saturiski pārvērtēt materiālo tiesību normas, kas ir saistītas ar pakalpojuma sniegšanas pienākumu. Tiesas kontrole attiecībā uz Komisijas atbildes tiesiskumu ir veicama tikai, lai noskaidrotu, vai tai saskaņā ar likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” bija pienākums ierosināt un izskatīt strīdus procedūru, bet tiesa ir pārsniegusi savas kompetences robežas.

[4.3] Tiesa nepareizi izpratusi likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmās daļas regulējumu, kurš nenoteic trešajai personai absolūtu pienākumu piegādāt dabasgāzi pēc jebkura potenciālā lietotāja pieprasījuma. Piemērojot minēto tiesību normu, ir būtiski izvērtēt tiesiskos un faktiskos apstākļus, kādos ir izteikts personas pieprasījums saņemt dabasgāzes apgādes pakalpojumu. Izvērtējot, vai pakalpojuma pieprasījums ir pamatots un neskars citu pakalpojuma saņēmēju intereses saņemt kvalitatīvu pakalpojumu par ekonomiski pamatotu cenu, ir nepieciešams sistēmiski piemērot arī likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 1.pantu un Enerģētikas likuma 3.pantu. Jāņem vērā arī Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas Nr.2009/73/EE 3.panta 5.punkts, kas paredz, ka „*daļbvalstis nodrošina, ka visiem lietotājiem, kam ir nodrošināts savienojums ar gāzes piegādes tīklu, ir tiesības saņemt gāzi no piegādātāja, ja piegādātājs tam piekrīt*”. No minētajām tiesību normās izriet regulējamo sabiedrisko pakalpojumu virsmērķis - nodrošināt visiem pakalpojumu saņēmējiem tiesības saņemt nepārtrauktus, efektīvu, drošus un kvalitatīvus pakalpojumus, kuru tarifi (cenas) atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām. Ja likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmā daļa tiktu piemērota tā, kā to interpretējusi tiesa, minētie mērķi netiktu sasniegti un būtu apdraudētas pārējo dabasgāzes lietotāju tiesības saņemt pakalpojumu par iespējami zemāku cenu.

Dabasgāzes apgādes pakalpojuma nozarē pastāv objektīvi apstākļi (dabasgāzes padeves pārtraukšana tehnisko iespēju dēļ ir apgrūtināta, jo tā ir īstenojama, tikai iekļūstot gazificētajā objektā, un lietotājam ir tiesības norēķināties par mēneša laikā saņemtu dabasgāzi ar pēcapmaksu), kas ir pamats dabasgāzes lietotāju parādiem vairāku miljonu latu apmērā un kuru piedziņa ir efektīva tikai situācijās, kad trešajai personai ir tiesības pārtraukt turpmāku dabasgāzes piegādi gazificētajā objektā, ja nav samaksāts par iepriekš saņemto dabasgāzi.

[5] Pieteicēja paskaidrojums par trešās personas kasācijas sūdzību norādījusi, ka trešā persona kļūdaini norāda uz likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” VII nodaļu kā pamatu tiesvedības izbeigšanai. Starp iepriekšējo lietotāju un trešo personu noslēgts līgums nedrīkst ietekmēt citas personas, tostarp uzlikt tām kādus pienākumus vai radīt tiesiskas sekas.

Paskaidrojums par atbildētājas kasācijas sūdzību pieteicēja norādījusi, ka apgabaltiesa ir pareizi tulkojusi piemērotās tiesību normas. Neviens normatīvais akts nenosaka pienākumu potenciālajam nekustamā īpašuma pircējam noskaidrot, vai tā īpašnieks ir norēķinājies par saņemtajiem pakalpojumiem, tostarp par dabasgāzes piegādi. Iepriekšējā īpašnieka parāds par dabasgāzi nav papildu izdevumi, kas saistīti ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas uzsākšanu.

[6] Komisija iesniegusi paskaidrojumus par pieteicējas paskaidrojumiem, kurā arī izteikusi lūgumu, ņemot vērā lietas sarežģītību, izskatīt lietu mutvārdu procesā.

Trešā persona iesniegusi lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā, kurā norāda, ka apgabaltiesas veiktā likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmās daļas iztulkošana būtiski aizskar trešajai personai Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk - Satversme) 105.panta tvērumā garantētās pamattiesības uz īpašumu, kā arī pārkāpj 1997.gada 2.aprīļa Akciju pirkuma — pārdevuma līgumā Latvijas Republikas sniegtās

garantijas trešās personas akciju pircējiem - akcionāriem *Ruhrigas AG* un *PrenssenElektra AG* (tagad - *E.ON Ruhrigas Inernational GmbH*) un *AA „Gazprom”*. Nosakot trešās personas pienākumu sniegt pakalpojumu, kad jau iepriekš nav veikti norēķini par dabasgāzi, tiek aizskartas akcionāru tiesības gūt pamatotu peļņu.

Ja Senāts uzskatītu, ka likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmā daļa ir iztulkojama kā beznosacījuma pienākums piegādāt dabasgāzi piegādātājam arī objektos, kuros pastāv parādsaistības, trešā persona izteikusi lūgumu Senātam iesniegt Satversmes tiesai pieteikumu par minētās tiesību normas atbilstību Satversmes 105.pantam un apturēt tiesvedību lietā.

Motīvu daļa

[7] Vispirms izlemjams atbildētājas un trešās personas lūgums izskatīt lietu mutvārdu procesā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 339.panta pirmo daļu kasācijas instances tiesa lietu izskata rakstveida procesā. Savukārt saskaņā ar minētā likuma 112.¹ panta otro daļu tiesa pēc sava ieskata var noteikt lietas, kura saskaņā ar likumu izskatāma rakstveida procesā, izskatīšanu mutvārdu procesā, ja uzskata, ka lietu lietderīgāk izskatīt tiesas sēdē.

Lietas izskatīšana tiesas sēdē ir lietderīga gadījumos, kuros no lietā esošajiem dokumentiem nevar gūt pilnīgu priekšstatu par izskatāmo jautājumu. Šādos apstākļos personu uzklauššana tiesas sēdē var sekmēt pareizu izskatāmā jautājuma izlemšanu. Savukārt, ja lietas materiāli ir pietiekami izskatāmā jautājuma izlemšanai, tad mutvārdu process parasti nav lietderīgs (*sk., piemēram, Senāta 2007.gada 2.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-272/2007 10.2.punktū*).

Senāta ieskatā, šobrīd izskatāmajā lietā esošie dokumenti ir pietiekami, lai lietu varētu izskatīt rakstveida procesā. Šajā sakarā Senāts ņem vērā to, ka kasācijas instances tiesa, kā izriet no Administratīvā procesa likuma 325.panta, nepārbauda pierādījumus un neskaidro lietas faktiskos apstākļus, bet risina vienīgi tiesību normu interpretācijas un piemērošanas jautājumus. Par šiem lietā risināmajiem tiesību jautājumiem lietā esošie dokumenti sniedz pietiekamu priekšstatu. Līdz ar to Senāts atzīst, ka lietas izskatīšana mutvārdu procesa nav lietderīga, un noraida attiecīgo atbildētājas un trešās lūgumu.

[8] Laikā, kad Komisija pieņēma pārsūdzēto 2011.gada 11.jūlija lēmumu, likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 32.panta pirmā daļa noteica, ka regulators kā obligāta iepriekšēja ārpustiesas instance izskata no sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas attiecībām izrietošos strīdus un citus strīdus jautājumus, kas ar šo likumu nodoti regulatora kompetencē, izņemot strīdus par parāda piedziņu no lietotāja par saņemtajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem. Saskaņā ar 35.panta otro daļu regulatora lēmumu lietā par strīda izšķiršanu varēja pārsūdzēt tiesā likumā noteiktajā kārtībā mēneša laikā pēc tā spēkā stāšanās.

2011.gada 11.augustā stājās spēkā likums „Grozījumi likumā „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem””, kurā paredzēts, ka likuma VII nodaļas „Strīdu izskatīšana” jaunā redakcija stājās spēkā no 2011.gada 30.septembra, Minētā nodaļa tās jaunajā redakcijā paredz no iepriekšējās atšķirīgu kārtību, kādā veicama strīdu izskatīšana starp sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un lietotāju. Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” pārejas noteikumi tika papildināti ar 25.punktu, kas paredz, ka strīdus, kuru izskatīšana regulatorā ierosināta līdz brīdim, kad stājās spēkā grozījumi šā likuma 32.-35.pantā, regulators izskata un pieņem lēmumu lietā par strīda izšķiršanu šajā likumā noteiktajā kārtībā, kāda bija

spēkā līdz brīdim, kad stājas spēkā grozījumi šā likuma 32.-35.pantā. Regulatora lēmumu lietā par strīda izšķiršanu, kas ierosināta līdz brīdim, kad stājas spēkā grozījumi šā likuma 32.-35.pantā, var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā.

No minētā izriet, ka Komisijas lēmums par strīda izšķiršanu, kas pieņemts līdz brīdim, kad stājas spēkā grozījumi, ir pārsūdzams Administratīvajā apgabaltiesā. Taču trešā persona iebilst pret likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” pārejas noteikumu 25.punkta piemērošanu izskatāmajā gadījumā, jo uzskata, ka Komisija ir tikai sniegusi atbildi uz pieteicējas iesniegumu, bet nav pieņēmusi lēmumu par strīda izšķiršanu. Proti, trešās personas ieskatā, Komisija nav ierosinājusi lietu par strīdu un nav to izskatījusi pēc būtības, tāpēc arī tiesai nebija pamata pēc būtības vērtēt, vai Komisijai bija jānosaka trešajai personai pienākums piegādāt dabasgāzi objektam. Minētais arguments nav pamatots.

Lai arī Komisijas 2011.gada 11.jūlija lēmumā noformējuma ziņā nav atsevišķi izdalītas tādas sastāvdaļas kā faktu konstatējums, secinājumu daļa un lemjošā daļa, kā tas ir trešās personas kasācijas sūdzībai pievienotajā Komisijas lēmumā, pēc satura tas ir administratīvais akts. Komisija ir vērtējusi konkrētās lietas apstākļus un norādījusi pamatojumu, kādēļ konkrētajā gadījumā nav pamata pieņemt trešajai personai saistošu lēmumu, uzliekot pienākumu noslēgt ar pieteicēju līgumu par dabasgāzes piegādi objektam un atjaunot dabasgāzes piegādi. Tātad Komisija pēc būtības ir izšķīrusi strīdu, atzīstot, ka nav pamata apmierināt pieteicējas prasījumu par attiecīgā pienākuma uzlikšanu trešajai personai.

[9] Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmā daļa noteic, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam licences darbības zonā jānodrošina sabiedriskie pakalpojumi pēc lietotāju un citu personu pamatota pieprasījuma, ja šā pakalpojumu sniedzēja finansiālās un objektu vai infrastruktūras tehniskās iespējas to pieļauj.

Apgabaltiesa ir pareizi norādījusi, ka no minētās tiesību normas izriet sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja pienākums nodrošināt sabiedriskos pakalpojumus, ja vien nepastāv normā paredzētie šķēršļi. Šķēršļi sabiedriskā pakalpojuma sniegšanai var būt pakalpojumu sniedzēja finansiālās un objektu vai infrastruktūras tehniskās iespējas. Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka lietā nav strīda, ka objekts ir gazificēts, t.i., tā dabasgāzes iekšējā sistēma ir nodota ekspluatācijā un pieslēgta dabasgāzes apgādes sistēmai. Līdz ar to nav šķēršļu pakalpojuma sniegšanai saistībā ar objekta un infrastruktūras iespējām. Strīds ir par trešās personas finansiālajām iespējām sniegt pakalpojumu konkrētajā objektā, un kā atteikuma pamats sniegt pakalpojumu ir minēts viens apstāklis - iepriekšējā objekta īpašnieka parāds par dabasgāzes piegādi.

Apgabaltiesa ir atzinusi, ka likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmās daļas izpratnē iepriekšējā lietotāja nenokārtotās saistības par dabasgāzes piegādi nevar būt šķērslis līguma noslēgšanai ar jauno objektā īpašnieku.

Gan Komisija, gan trešā persona uzskata, ka tiesa ir nepareizi interpretējusi tiesību normā ietvertās ģenerālklausulas „*pakalpojumu sniedzēja finansiālās iespējas to pieļauj*” saturu. Kasatoru ieskatā, tiesību norma paredz pakalpojumu sniedzēja rīcības brīvību novērtēt, vai konkrētajā objektā pakalpojuma sniegšana ir ekonomiski attaisnojama, un to vērtējot nav nozīmes, kura persona ir atbildīga par parāda segšanu. Līdz ar to nav nozīmes, kurš vēlas saņemt pakalpojumu, ja tā sniegšana konkrētajā objektā ir radījusi zaudējumus. Kasatori norādījuši, ja tiesību norma tiktu piemērota tā, kā to interpretējusi tiesa, tas varētu ietekmēt trešās personas spēju nodrošināt visiem lietotājiem nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus pakalpojumus par iespējami zemāku cenu. Trešā persona arī norādījusi, ka šāda tiesību normas interpretācija aizskar tās tiesības uz īpašumu un akcionāru tiesības saņemt peļņu, un Senātam jāapsver iespēja vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā par tiesību normas atbilstību Satversmes 105.pantam.

Minētie kasācijas sūdzību argumenti nav pamatoti.

[10] Tā kā objekts ir gazificēts, ir pamatots apgabaltiesas secinājums, ka trešajai personai pakalpojuma sniegšanai objektā nav jāveic finansiāli ieguldījumi. Tieši pretēji, pakalpojuma sniegšanas gadījumā trešā persona varētu saņemt ienākumus no dabasgāzes piegādes jaunajam objekta īpašniekam. Pret šo tiesas secinājumu kasatori nav iebilduši.

Atbilstoši noteikumu Nr. 1048 3.punktam dabasgāzi lietotājam piegādā saskaņā ar šiem noteikumiem un sistēmas operatora un lietotāja noslēgto līgumu par dabasgāzes piegādi. Saskaņā ar noteikumu 85.punktu un 93,2.6.apakšpunktu sistēmas operatoram ir tiesības pārtraukt dabasgāzes padevi mājstāvvienības lietotājam, ja lietotājs nepilda līguma noteikumus, tostarp nav samaksājis par dabasgāzi. Lietā konstatēts, ka trešā persona pārtrauca dabasgāzes piegādi iepriekšējam lietotājam, jo viņš nebija pildījis līgumu un maksājis par saņemto pakalpojumu. Kā pareizi norādījusi apgabaltiesa, un pret to neiebilst trešā persona un Komisija, jaunajam gazificētā objekta īpašniekam nav pienākuma segt iepriekšējā lietotāja parādu par objektā patērēto dabasgāzi. Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja un lietotāja strīdu par parāda piedziņu no lietotāja par saņemtajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem izskata tiesa Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Izskatāmajā gadījumā trešā persona ir vērsusies vispārējās jurisdikcijas tiesā un saņēmusi tai labvēlīgu spriedumu par parāda piedziņu no iepriekšējā lietotāja.

Ņemot vērā minēto, nav pamatots kasācijas sūdzību arguments, ka nav nozīmes tam, kura persona ir atbildīga par parāda segšanu, jo pakalpojuma sniegšana konkrētajā objektā ir radījusi zaudējumus. Zaudējumus, nesamaksājot par piegādāto dabasgāzi, trešajai personai ir radījusi konkrēta persona, no kuras trešā persona var atgūt šo parādu. Jauna līguma neslēgšana ar objekta jauno īpašnieku nekādi tiesiskā veidā nevar ietekmēt vai paātrināt parāda atgūšanu no iepriekšējā lietotāja, jo trešajai personai nav pamata piemērot noteikumu Nr. 1048 86.punktā paredzētās tiesības dabasgāzes padevi atjaunot pēc tam, kad mājstāvvienības lietotājs ir pilnībā samaksājis par patērēto dabasgāzi un nokavējuma procentus, kā arī sedzis sistēmas operatora aprēķinātos dabasgāzes padeves pārtraukšanas un atjaunošanas. Šī tiesību norma piemērojama gadījumā, ja dabasgāzes lietotājs nav mainījies. Proti, jaunais objekta īpašnieks neatbild par saistībām, kas izriet no trešās personas līguma ar iepriekšējo lietotāju, un tam nav jācieš dabasgāzes padeves pārtraukšanas sekas.

Tādējādi arguments, ka tieši pakalpojuma sniegšana objektā nevis konkrētas personas saistību nepildīšana ir radījusi zaudējumus trešajai personai, neiztur kritiku.

[11] Nav pamatots arguments, ka trešās personas pienākums slēgt dabasgāzes piegādes līgumu ar jauno objekta īpašnieku, neskatoties uz iepriekšējā lietotāja parādiem par dabasgāzes piegādi, var ietekmēt trešās personas spēju nodrošināt visiem lietotājiem nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus pakalpojumus, proti, sasniegt likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 1.pantā noteikto mērķi. Kā jau tika norādīts, iepriekšējā lietotāja parāda atgūšana ir trešās personas ziņā, un jaunais objekta īpašnieks neatbild par saistībām, kas izriet no trešās personas līguma ar iepriekšējo lietotāju. Līdz ar to tas, vai trešā persona slēdz vai neslēdz līgumu ar jauno objekta īpašnieku, nevar ietekmēt trešās personas interesi - parāda ātrāku atgūšanu. Neslēdzot līgumu ar jauno lietotāju, trešā persona atsakās gūt ienākumus, tādējādi pati ierobežojot savas finansiālās iespējas un iespēju gūt peļņu.

Nav pamatota trešās personas norāde par objektīviem apstākļiem nozarē, kas ir lietotāju parādu veidošanās pamats, - dabasgāzes padeves pārtraukšana tehnisku iemeslu dēļ ir apgrūtināta, jo ir nepieciešama iekļūšana objektā; lietotājam ir tiesības norēķināties par saņemto dabasgāzi ar pēcapmaksu. Noteikumu Nr. 1048 tiesību normās ir paredzētas sistēmas operatora tiesības noteikt priekšapmaksu mēneša vidējā maksājuma apmērā, ja lietotājs atkārtoti aizkavē maksājumus par saņemto dabasgāzi (64.punkts); tiesības pārtraukt

dabasgāzes padevi, ja maksājumi par dabasgāzi nav izdarīti 20 dienu laikā pēc norēķinu perioda, kā arī ja māsaimniecības lietotājs nav samaksājis priekšapmaksu (ja tāda ir bijusi noteikta) (82.punkts); kā arī sistēmas operatora pārstāvjiem, pildot savus pienākumus, ir tiesības piekļūt lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmai un lūgt tiesībaizsardzības iestāžu palīdzību, ja lietotājs dabasgāzi lieto patvaļīgi vai traucē sistēmas operatora pilnvarotajiem pārstāvjiem piekļūt attiecīgā lietotāja dabasgāzes apgādes sistēmai (78. un 82.punkts). Tādējādi trešajai personai ir iespējas laikus novērst parādu veidošanos, izmantojot dažādus tiesiskos instrumentus lietotāju disciplinēšanai. Līdz ar to lietotāju parādu apmērs zināmā mērā ir atkarīgs no pašas trešās personas aktīvas darbības, sekojot līdzī lietotāju norēķiniem par saņemto dabasgāzi.

[12] Senāts nesaskata, ka likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmā daļa būtu pamattiesības aizskaroša vai nesamērīga un neatbilstīga Satversmes 105.pantam. Līdz ar to nav pamata saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 104.panta otro daļu apturēt tiesvedību lietā un iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai.

[13] Gan trešā persona, gan Komisija kasācijas sūdzībā ir norādījušas, ka, tulkojot likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” normas, jāņem vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūnija direktīvas Nr.2009/73/EE par kopīgiem noteikumiem attiecība uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu 3.panta 5.punkts, saskaņā ar kuru "*dalībvalstis nodrošina, ka visiem lietotājiem, kam ir nodrošināts savienojums ar gāzes piegādes tīklu, ir tiesības saņemt gāzi no piegādātāja, ja piegādātājs tam piekrīt.*

Var piekrist minētajam kasācijas argumentam, vienlaikus norādot, ka jāņem vērā viss tiesību normas teksts nevis tikai tā daļa. Proti, pilns minētās normas teksts skan šādi: „*Dalībvalstis nodrošina, ka visiem lietotājiem, kam ir nodrošināts savienojums ar gāzes piegādes tīklu, ir tiesības saņemt gāzi no piegādātāja, ja piegādātājs tam piekrīt, neatkarīgi no tā, kurā dalībvalstī piegādātājs ir reģistrēts, ja piegādātājs ievēro spēkā esošos tirdzniecības un balansēšanas noteikumus un izpilda piegādes drošuma prasības. Šajā sakarā dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka administratīvās procedūras nerada šķēršļus piegādes uzņēmumiem, kas jau ir reģistrēti citā dalībvalstī.*”

Tādējādi šai tiesību normai kopumā ir cita jēgā, nekā to norāda trešā persona un Komisija, izslēdzot daļu no teikuma. Norma paredz lietotāja tiesības saņemt gāzi no piegādātāja, ja tas piekrīt, neatkarīgi no tā, kurā dalībvalstī piegādātājs ir reģistrēts, savukārt dalībvalstij ir pienākums nodrošināt šīs tiesības, neradot administratīvus šķēršļus piegādes uzņēmumiem, kas reģistrēti citā dalībvalstī.

[14] Komisija kasācijas sūdzībā norādījusi, ka ir saprātīgi sagaidīt, ka potenciālais nekustamā īpašuma īpašnieks no attiecīgā pakalpojuma sniedzēja noskaidros, vai dabasgāzes piegāde konkrētajā gazificētajā objektā vispār ir iespējama. Minētā nostāja izrietot no likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta ceturtnās daļas, kas paredz, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs var vienoties ar pieprasītāju, ka tas sedz ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas uzsākšanu saistītos papildu izdevumus.

Tā kā objekta īpašniekam nav jāsedz iepriekšējā lietotāja parāds par patērēto dabasgāzi, lai kādi arī būtu ar dabasgāzes piegādes uzsākšanu saistītie papildu izdevumi, iepriekšējā lietotāja parāds tajos nevar tikt ietverts. Līdz ar to nav pamatots minētais kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa, nepiemērojot likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta ceturto daļu un neanalizējot jēdzienu „*ar sabiedrisko pakalpojumu*

sniegšanas uzsākšanu saistītie papildu izdevumi", ir pieļāvusi materiālo tiesību normu pārkāpumu.

[15] Komisija kasācijas sūdzībā norādījusi, ka apgabaltiesa ir paplašināti tulkojusi Enerģētikas likuma 42.1.panta 1. daļas, saskaņā ar kuru energoapgādes komersantam ir tiesības vienpusēji atkāpties no līguma un pārtraukt dabasgāzes piegādi enerģijas lietotājam, ja tas vairs nav gazificētā objekta īpašnieks, valdītājs vai lietotājs. Minētais arguments ir nepamatots. Saskaņā ar 349.panta ceturto daļu Senāts atzīst, ka apgabaltiesas sprieduma ietvertais minētās tiesību normas tulkojumu ir pareizs, līdz ar to Senāts tam pievienojas.

[16] Ievērojot iepriekš minēto, apgabaltiesas spriedums ir atstājams negrozīts, bet trešās personas un Komisijas kasācijas sūdzības noraidāmas kā nepamatotas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 4.aprīļa spriedumu, bet Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas un AS „Latvijas Gāze” kasācijas sūdzības noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesību aktu rādītājs

Administratīvā procesa likums 112.1 panta otrā daļa

Administratīvā procesa likums 325.pants

Administratīvā procesa likums 339.panta pirmā daļa

Civillikums 1613.pants

Enerģētikas likums 42.1.panta 1. daļa

Likums „Grozījumi likumā „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem””

Likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 1.pants

Likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmā daļa

Likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta ceturta daļa

Likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 32.panta pirmā daļa

Ministru kabineta 2008.gada 16.decembra noteikumi Nr. 1048 «Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi”

Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūnija direktīva Nr.2009/73/EE par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu